

Drammen kommune
kommunepost@drammen.kommune.no

Att: HU for oppvekst og utdanning
Kommunedirektøren

Drammen 28.02.24

Innspill til sak 0015/24, finansiering av moderasjonsordninger i private skolefritidsordninger

Om saksbehandlingen

Vi viser til sak 15/24. Drammen idrettsråd fremmer med dette en rekke momenter til saken som vi oppfatter som manglende i saksfremlegget.

Drammen idrettsråd (DIR) og Drammen kommune (DK) har en samarbeidsavtale som angir at DIR er høringsinstans og skal gi råd i saker som berører idretten i kommunen. Sak 15/24 er verken for høring eller rådgivning fremmet for idrettsrådet. Det har i saken vært et møte med berørte idrettslag. DIR ble ikke invitert til dette møtet.

Med utelatelse av DIR i saksbehandlingen er det beklagelig at samarbeidsavtalen med DIR nok en gang er forbigått. Målet med avtalen, slik DIR forstår den, er å få saker som skal frem til politisk behandling så godt belyst som mulig. Vi gjentar vår anbefaling om å iverksette en enkel funksjon i kommunens saksbehandlingsverktøy hvor det må svares opp om noen av de frivillige rådene skal konsulteres.

Sammendrag av vårt innspill

Vi ber hovedutvalget avvise kommunedirektørens forslag og i stedet fatte et vedtak i saken som angitt fra oss i slutten av dette dokumentet. Som et sammendrag av vårt innspill angir vi:

- Kommunedirektørens forslag belyser ikke saken på en tilfredsstillende måte da negative konsekvenser av forslaget ikke er drøftet.
- Vi finner ikke hjemmel for at kommunedirektørens utgangspunkt om kommunens manglende mulighet til å videreføre statlige midler til lokale IFO.
- De negative konsekvensene av forslaget for idrettslag, skoler, involverte barn, aktivitet og inkludering i kommunen er svært store.
- Både på kort og lang sikt vil forslaget kunne gi negative økonomiske konsekvenser for Drammen kommune.

Kommunedirektørens forslag

Drammen idrettsråd oppfatter saksfremlegget fra kommunedirektøren som svært mangelfullt i forhold til temaet som behandles i saken. Det angis tre argumenter for å avvikle moderasjonsordningene for de lokale

IFO`ene, men det gjennomføres **ingen vurderinger av hvorvidt det er grunner til ikke å avvikle moderasjonsordningene.**

Vi ser ikke at dette er en korrekt måte å legge frem en slik sak på. Som særlig utfordrende er at et vedtak som kommunedirektøren fremmer, vil ha store negative konsekvenser. Disse er ikke drøftet i fremlegget. Vi kommer senere i dokumentet tilbake til konsekvenser.

Kommunedirektørens argumenter for ikke å videreføre de statlige tilskuddsmidlene ut til idrettslag med IFO er:

- 1) Kommunen kan ikke benytte statlige midler til å finansiere private SFO.
- 2) Kommunen kan ikke påvirke kvalitet m.m.
- 3) Hvis kommunen skal fortsette å videreføre statlige midler til de lokale IFO`ene så vil dette kunne skape presedens for andre som ønsker å etablere SFO-ordninger.

Drammen idrettsråd bestrider hvert og en av de tre argumentene kommunedirektøren anfører.

Ang. 1, lovligheten av å videreføre statlige midler til IFO

I opplæringslovens §13-7 er det angitt:

Kommunen kan nytte andre til å oppfylle plikta til å ha eit tilbod om skolefritidsordning, dersom dei elles oppfyller vilkåra i denne paragrafen.

Med andre ord – loven gir en tydelig åpning for å la andre enn kommunen oppfylle forpliktelsene om en skolefritidsordning. I denne sammenhengen minner vi om at idretten her ikke er å definere som «privat», men som ideelle organisasjoner hvor formålet ikke er å tjene penger, men **å drifte formålet.**

I forskrift til denne paragrafen finner vi ingen utfyllende informasjon som skulle tilsa at kommunen ikke kan benytte IFO som en del av SFO-ordningen.

I forarbeidene til loven (Ot.prp.nr67) noe mer utfyllende med: *Med private skolefritidsordningar i sjuande ledd er meint dei private aktørane som kommunane eventuelt nyttar for å oppfylle plikta til å ha eit skolefritidstilbod.*

Fra samme Ot.prp (s. 32) : *Det er såleis føresett at dei private skolefritidsordningane kommunane eventuelt nyttar, blir ein del av det totaltilbodet kommunane medverkar til å finansiere*

I Utdanningsdirektoratets veileder for SFO (av 12.06.23) står det om valget av løsning:

Selv om det er tre ulike moderasjonsordninger som alle oppstiller ulike vilkår for å være omfattet av ordningen, er det noen ting som er felles for alle ordningene. Når «skolefritidsordninga» omtales i forskriften kapittel 1B, skal begrepet forstås som den skolefritidsordningen kommunen velger å benytte for å oppfylle plikten etter opplæringsloven § 13-7. Det vil si at foreldre er omfattet av tilbudet også dersom kommunen velger å benytte seg av en privat aktør for å oppfylle plikten til å ha et SFO-tilbud.

Veilederen fra Utdanningsdirektoratet dermed med en klar beskrivelse av at midlene skal følge barnet når kommunen benytter en annen tilbyder.

Under utarbeidelse av dette innspillet har DIR vært i kontakt med kommunedirektøren for å avklare om det er forhold ut over lovteksten og utdanningsdirektoratets veiledning som ligger til grunn for saken. Kommunedirektøren fremkommer ikke med annen dokumentasjon enn hva vi har henvist til her. Kommunedirektøren skriver til oss at motivasjonen er: *Drammen kommune bruker ikke private SFO for å oppfylle plikten, da vi har nok kapasitet selv. Vi kan heller da ikke bruke statlig midler til å finansiere moderasjonsordninger i private fritidsordninger. Heller ikke andre kommuner som vi har vært i kontakt med bruker private ordninger for å oppfylle plikten.*

Om kommunen har en SFO som også har kapasitet til å inkludere barn som går på IFO, kan ikke DIR se er et kriterium for ikke også kunne ha en IFO som en del av kommunens innretning for skolefritidsordning. Hvordan andre kommuner løser sin SFO forpliktelse, kan vi ikke se er et argument i saken. At Drammen akkurat på dette området fremstår med et mer mangfoldig tilbud enn andre kommuner, må vel heller sees på som en stor fordel/gevinst.

Med tiden vi har hatt til rådighet i saken har ikke DIR hatt anledning til å innhente en full juridisk vurdering. En første tilbakemelding er dog helt i samsvar med den forståelsen vi legger til grunn. DIR mener DK har alle muligheter til å benytte idrettens IFO tilbud som en del av sitt SFO tilbud. For bedre å legitimere løsningen kan tekst om dette implementeres i kommunens SFO regelverk, f.eks. ved at vedtektenes § 2 endres til:

§ 2. Eierforhold: SFO eies og drives av Drammen kommune. Kommunestyret fastsetter rammer for ordningen og står ansvarlig for driften. Som et supplement til kommunens SFO er også de lokale idrettsfritidsordningene i regi av kommunens idrettslag en del av kommunens organisering av SFO.

Første og andre setning som i dag. Siste setning som ny.

Ang. 2, kommunen uten mulighet til å påvirke kvalitet, priser, kompetanse med mer

IFO tilbudene i kommunen driftes alle med svært høy kvalitet. Tilbudene har eksistert i flere år og er alle svært populære. Vi må anta at foreldrene selv er i stand til å bedømme pris, kvalitet og kompetanse. I den grad IFO her leverer for dårlig, vil driftsgrunnlaget falle bort. Utsagnet om at det kan være «*utydelig for innbyggere hva kommunen har ansvar for og ikke*», kan vi ikke se er gyldig. Vi oppfatter at foreldre som velger IFO for sine barn er fullt ut klar over at det ikke er kommunen som har ansvaret for tilbudet. Om så skulle være, vil det være enkelt å pålegge klubbene en enda tydeligere kommunikasjon.

For kommunen å etablere en enkel tilsynsordning med IFO fremstår som løsbart.

Ang. 3, mulig presedens og ansvar for å videreføre tilskudd også til andre SFO tilbud

For å kunne drifte en skolefritidsordning forsvarlig må det til et visst driftsgrunnlag i form av et minste antall barn som sogner til området for ordningen. Terskelen for å starte en skolefritidsordning er derfor relativt høy. Utfordringen kommunedirektøren beskriver anser vi som begrenset. Om vi i kommunedirektørens beskrivelse aner en bekymring for uønskede skolefritidsordninger, ivaretas dette av vårt forslag til tekst i kommunens vedtekter §2 med kommunal SFO og idrettens IFO som innretning for Drammen.

Vi anfører også at SFO/IFO som en velferdstjeneste har særlige fritak innenfor anskaffelsesregelverket. Norske myndigheter argumenterer i sak for EØS domstolen at de for slike tjenester kan favorisere ideelle organisasjoner som leverandører uavhengig av de generelle anskaffelsesreglene. (HOD, ref. 23/4058 av 14.02.23.)

Konsekvenser av kommunedirektørens forslag

De negative konsekvensene av ikke å videreføre statlig tilskudd til de seks lokale IFO tilbudene er svært omfattende, over et bredt spekter av problemstillinger og i et omfang vi ut ifra tiden vi har hatt til rådighet ikke har mulighet til fullt ut å identifisere. Vi lister her relativt kortfattet og summarisk:

Avvikling og oppsigelser

Uten 12 timer gratis IFO for 1. til 3. klasse forventer vi at en betydelig andel barn i hver av ordningene går over til SFO. Driftsgrunnlaget blir for tynt og alle de seks IFO-tilbudene blir lagt ned, noen fra 1. august i år og de øvrige i løpet av kort tid etter hvert som grunnlaget faller bort.

I overkant av 20 hele stillinger fordelt på 30 ulike ansatte faller bort. Ansatte sies opp. For Drammen er dette svært verdifulle mennesker. Alle med et helt spesielt engasjement for barn og unges aktivitetsnivå, mange med høy utdanning innen sitt arbeidsfelt og de fleste neppe med stor motivasjon for å fortsette innenfor kommunens SFO. Allerede nå etter kommunedirektørens saksfremlegg, har ansatte meldt om utrygghet for sine stillinger og påbegynt sondering i jobbmarkedet.

Som følgefeil av dette lister vi hva hver enkelt klubb melder til oss. Dette som et lite utvalg og hvor alle melder at det den enkelte angir er gyldig for øvrige klubber:

- Svelvik Tennisklubb: Nedleggelse av IFO. Avvikling av tilhørighet til klubben og nedbygging av et aktivt lokalmiljø.
- Konnerud IL: Stillinger som bidrar inn mot Konnerudmodellen i Aktive Lokalsamfunn forsvinner. Nedskalering av Aktive Lokalsamfunn. IFO som rekrutteringsarena inn i idrettslaget bortfaller.
- Glassverket IF: Aktivitet inn i skole bortfaller. Overskudd fra IFO som grunnlag for lavere aktivitetskontingenter bortfaller. Angir «*ekstrem belastning og enorm dominoeffekt*».
- Mjøndalen IF: Bortfall av IFO som en «inkluderingsbro» for å få barn inn i idrett. 20 barn med minoritetsbakgrunn med IFO som eneste aktivitetstilbud.
- Skiold: Bortfall av aktiviteter innenfor Aktive Lokalsamfunn for barnehager 2 dager pr. uke. Avvikling/nedskalering av FYSAK timer for 80 barn på Danvik og 200 barn på Brandenga. Tilsvarende for FYSAK tilbud til Frydenhaug skole. Skiold dekker et område med et høyt antall barn med flerkulturell bakgrunn og barn fra lavinntektsfamilier. Svært mange av disse med aktivitetene Skiold tilbyr som eneste arena for fysisk aktivitet og inngang til fritidsaktiviteter.
- DBK: Må nedskalere FYSAK timer for 440 barn på Øren skole og tilsvarende for 120 barn på Bragernes skole. Etter oppsigelse av de IFO-ansatte er det ingen igjen for å gjennomføre lavterskel- og gratistilbud gjennom året. Avvikling av disse.

Redusert integrering og inkludering

IFO har vist seg som særlig god arena for inkludering av barn med minoritetsbakgrunn og som aktivitetsarena for barn fra lavinntektsfamilier. Begge deler som en konsekvens av en lavterskel tilnærming til det lokale idrettslaget og frivillig sektor. Barn og foreldre blir kjent med sitt lokale idrettslag. Det skapes kontaktpunkter ut over skole. Idrettslagene blir kjent med den enkeltes utfordringer og bidrar til å løse disse. IFO er en åpen dør inn i aktivitet for de som ellers har utfordringer med å tørre å åpne disse dørene.

Erfaringen fra klubbene er at barn med minoritetsbakgrunn med IFO som skolefritidsordning, tidligere og i et større omfang blir «sluset» inn i klubbens øvrige aktivitet.

Overføring av barn til SFO

Kommunedirektøren angir til sammen 480 barn innenfor IFO. Vi stiller oss undrende til utsagnet om at kommunen har kapasitet til å absorbere disse. Gitt dette, hvordan vil kvaliteten på SFO påvirkes? Som et enkelt eksempel at SFO i Mjøndalen skal øke antall barn fra 90 til 145. I Svelvik er tallene om lag de samme med lokaler for SFO som allerede er svært knappe.

- Er lokaler, uteområder, garderober av et slikt omfang at kvalitet opprettholdes? Har kommunen tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft tilgjengelig fra 1. august?
- En annen vinkling er det antall barn som slutter på skolefritidsordning fordi IFO legges ned – de som ikke ønsker å begynne på SFO, men heller drar hjem på gutte- og jenterommet.

Til punktet også det helt sentrale i at det er forskjell på barn. Noen ønsker og har behov for mer av den aktiviteten som IFO tilbyr enn som tradisjonell SFO tilbyr. Ved avvikling av IFO faller denne valgmuligheten bort. Barn må tilbake til en mer skolelignende og inaktiv SFO. Ved etableringer av IFO har vi fra SFO hold også blitt opplyst om bedre kvalitet på SFO med mer homogene grupper.

Økonomi

Kommunedirektøren skriver: «*Ved å avvikle finansiering av moderasjonsordningene for de private skolefritidstilbudene, vil kommunedirektøren kanalisere midlene til det opprinnelige formålet og sikre at skolefritidstilbudene kan drive etter selvkostprinsippet*».

Temaet økonomi er ikke angitt som en av de tre årsakene for ikke å videreføre statlige midler til IFO. Med teksten under økonomi oppfatter vi økonomi som ytterligere en motivasjon for kommunedirektøren. Fire momenter knyttet til dette:

- Det er jo ikke slik at videreføring av de statlige midlene til IFO ikke *kanaliserer* midlene til det opprinnelige formålet. I Hurdalsplattformen, hvor temaet først er tatt opp, står det «*øke kvalitet og redusere priser*». Det er intet som tilsier at IFO er i strid med dette. I veiledningen til Utdanningsdirektoratet er det endog presisert at private ordninger har full rett til midler og ikke at en kommunal løsning er mer berettiget.
- Med 480 nye barn inn i kommunal SFO kan vi vanskelig se at kommunens kostnader til drift av SFO ikke vil øke. I saksfremlegget er det ingen beregninger knyttet til dette. Hvor mange nye ansettelses må kommunen gjøre? Er all bygningsmasse på plass eller må denne utvides med f.eks. modulbygg? Det er ikke vår oppgave å gjøre disse beregningene, men det må være en selvfølge at de foreligger i kommunen før et vedtak fattes.
- Hvis vår antagelse om betydelig økte direkte kostnader er feil – vil ikke da årsaken til bedre økonomi være et svekket tilbud til barn på SFO? Lavere voksentetthet pr barn, mindre plass for aktivitet, mer stress under mottak/avlevering og lavere aktivitetsnivå?
- Hvilke kortsiktige og langsiktige økonomiske konsekvenser vil det føre til når de berørte idrettslagene tar ned sitt aktivitetsnivå? Som det minste i dette, bortfall av skatteinntekter fra enkeltpersoner for en periode. Som langt verre, følgeskader som oppstår ved forvitring av aktivitet for barn og en forvitring av en velfungerende arena for inkludering. Dette som aktivitet for barn og unge også utenfor IFO i dagens AL-ordninger og ulike uorganiserte lavterskel aktiviteter idretten tilbyr.

Annet

Kommunedirektørens forslag er ikke vurdert opp mot FNs bærekraftsmål eller barn og unges rettigheter. Saken er ikke lagt frem for Ungdomsrådet eller Råd for personer med funksjonsnedsettelse. DIR finner disse forbigåelsene som mangelfulle. Saken blir i sum ikke godt nok belyst.

Vi repeterer at vi ikke ser at argumentet om at ingen andre kommuner viderefører midler slik som Drammen har betydning. Ingen av disse kommunene har heller investert i sine samfunnsoppgaver gjennom vår modell Aktive Lokalsamfunn. Samfunnsbevisste idrettslag i Drammen har utvidet sitt ansvarsområde og hvor akkurat disse seks klubbene benytter IFO som et virkemiddel i sin tilnærming.

Oppsummering

Summen av de negative konsekvensene overstiger med klar margin de «fordelene» kommunedirektøren anfører.

Ut fra vår samlede argumentasjon, ber Drammen idrettsråd hovedutvalget om å avvise kommunedirektørens forslag til vedtak. Vi ber utvalget fatte et alternativt vedtak med:

1. Drammen kommune viderefører praksisen som for tidligere år med moderasjonsordninger for idrettens IFO for skoleåret 2024-2025.
2. Kommunedirektøren utreder kommunens fulle mulighetsrom for skolefritidsordninger med mål om å tilpasse kommunens regelverk slik at det for fremtiden ivaretar den etablert praksisen også for IFO i regi av idrettslagene.

Om det er slik at lovverket setter begrensninger som angitt fra kommunedirektøren, må kommunen umiddelbart gå i dialog med staten om dispensasjon for 2024-2025 samt gå sammen med øvrige som vil være med påvirke for endring av retningslinjene.

Avslutningsvis – skulle heller ikke arbeidet med endring av regelverket føre frem – ja, da må faktisk Drammen kommune over egen kasse opprettholde de moderasjonsordningene de i dag får finansiert av staten.

IFO tilbudet i Drammen kommune er en gullstandard for aktivitet og inkludering vi ikke kan kaste over bord.

Mvh
Drammen idrettsråd

Per Fjeld-Olsen
Styrets leder
(sign.)

Geir Vetterstad Skinnes
Daglig leder
(sign.)